Liite 6.
Peruskurssin turvallisuussuunnitelma

Toiminnan kuvaus

Melonnan peruskurssi on yli 16 vuotiaille tarkoitettu melontakurssi. Kurssilla opetellaan melonnan perustaitoja ja melontaturvallisuuden perustietoja, joiden avulla voi jatkaa melontaharrastusta helpoissa olosuhteissa. Kuitenkin vasta kouliintuminen eri olosuhteisiin ja tilanteisiin tekee melojan. Kurssi kestää kaksi iltaa, kolmas ns. aloittelijailta on vapaaehtoinen, mutta erittäin suositeltava.

Toimintapaikka

Toiminta tapahtuu Tampereen Vihurin vajalla (osoite Rauhaniementie 25, Tampere), vajan rannan satama-altaassa, sekä lähivesillä Näsijärvellä.

Ensimmäisenä ja toisena iltana harjoitellaan melontaa pääosin satama-altaassa. Sään salliessa tehdään myös pieni melontaretki vajan rannasta länteen päin n. 700 m Koukkunimen vanhainkodin/Rauhaniemen sairaalan lahdelle.

Jos sää sallii, tehdään kolmantena iltana retki vajan rannasta itään n. 2 km:n päähän Tapatoran saarelle (N61°31.331', E023°49.900'), tai länteen päin vastuuohjaajan päättämään kohteeseen. Kovassa aallokossa tai tuulessa retket vaihdetaan aallokkoharjoitteluksi satama-altaan lähistöllä, tai muuhun koulutukseen.

Turvallisuudesta vastaavat

Kurssijaos nimeää jokaiselle kurssille vastuuohjaajan ja tarvittavan määrän apuohjaajia. Vastuuohjaajalla on oltava Suomen Kanoottiliiton tai Melonta- ja Soutuliiton melonnanohjaajan pätevyys ja riittävä kokemus kurssin turvalliseen toteuttamiseen. Apuohjaajalla on oltava melonnan perustiedot ja –taidot. Vastuu- ja apuohjaajien kanssa käydään tämä turvallisuusasiakirja läpi ml. sen liitteet 1, 2, 5, 6 ja 9, minkä jälkeen he allekirjoittavat liitteen 3.

Osallistujat

Kurssilaisen alaikäraja on 16 vuotta. Alle 18-vuotiaalla on oltava huoltajan kirjallinen suostumus. Melontatietoja ja -taitoja ei edellytetä. Vaatimuksena on uimataito 200 m. Päihteiden vaikutuksen alaisena kurssille osallistuminen on kielletty. Kurssilaisille korostetaan että on tärkeää kertoa tajunnan tasoon tai tasapainoon vaikuttavista sairauksistaan vastuuohjaajalle, joka tekee lopullisen päätöksen kurssilaisen osallistumisesta. Asiaan vaikuttaa mm. senhetkinen kurssilainen-ohjaaja lukumääräsuhde. Epävarmassa tilanteessa on parempi ettei osallistumista sallita.

Ennakkotiedotus

Osallistujille tiedotetaan etukäteen pääsyvaatimuksista ja suositeltavasta varustuksesta:

- sopiva ulkoiluvaatetus: melontavaatteita tai esim. uima-asu alle, lämpökerrasto (ei puuvillaa), lämmin paita, tuulenpitävä ja vettähylkivä päällysasu (tuulipuku)
- pehmeät, ohutpohjaiset, kastumista sietävät jalkineet tai villasukat tai avojalat
- päähine: lippis tai pipo
- aurinkolasit, eivät pakolliset
- kumilanka/naru silmä- tai aurinkolasien kiinnitykseen
- juotavaa juomapulloon tai termariin, pientä evästä
- aurinkovoidetta
- pyyhe
- vaihtovaatekerta vesitiiviisti pakattuna

Peruskurssin riskikartoitus

Mahdollisia syitä	Riski	Riskin lisäpiirteet	Mah doll.	Seu-raus	Vaka vuus	Riskin hallinta
Kajakin käsittely ja kantaminen	Käsi/ selkävamma	Kiire, ei käsittelykokemusta	1	1-2	1-2	Näytetään kajakin nostaminen yms ergonomisesti oikein.
Vaikea maasto (irtolohkareita) tai liukkaus	Kaatuminen rannassa/maissa	Normaali toiminta rannassa, kajakkiin nousu/poistuminen	1	2	2	Huolellinen toiminta; kiireen ja tungoksen välttäminen, erityisesti märillä rantakivillä.
Vaillinainen melontataito, törmäys johonkin pinnalla tai pinnan alla olevaan, aalto (ja ehkä äkillinen tuulenpuuska?)	Kajakki kaatuu	Veden lämpötila kesäinen	1	1	1	Ennakko-ohjeistus kaatumistilanteesta kurssilaisille - mm. aukkopeiton oikea kiinnitys ja irrotus, melonta-reitin valinta sään mukaan, järkevä etäisyys rantaan. Ohjaajien tarkkaavaisuus, vältetään vedenalaisia kiviä tai verkkoja, useita ohjaajia. *Kurssilaisella varavaatteet mukana vesitiiviisti, ohjaajilla ladattuja puhelimia vesitiiviisti, ohjaajilla kyky antaa ensiapua hypotermia- tai hukkumisvaara-potilaalle, sekä soittaa hätäpuhelu tarvittaessa.*
		Veden lämpötila kylmä, huono vaatetus kylmään veteen (=kaikki kurssilaiset)	1	2	2	Ylloleva, ja lisäksi melottava vieläkin lähempänä rantaa, *ohjaajilla on tiedossa vedenhaukkomisreaktion mahdollisuus, sekä ymmärrys ripeän toiminnan tärkeydestä kylmän veden aikaan.*
		Vaikeaan irtolohkare-rantaan uimalla rantautuva; paleltaakin	1	2	2	*Lähin ohjaaja neuvoo rantautumisen lähistön hel-poimpaan paikkaan. Varotaan kaatumista, nilkkaa jne.*
		Kaatunut tarttuu kalaverkkoon	1	2+	2+	*Ohjaajilla on puukkoja. Liivit kelluttavat.*
Kurssilaisella tai ohjaajalla piilevä tai peitelty sairaus tai vamma, joka vaikuttaa jaksamiseen, tajuntaan, tai tasapainoon. Tapaturma melonnan aikana.	Sairaskohtaus tai tapaturma vesillä	Kurssilainen kaatuu, ja pää jää veden alle => ks. yllä.	1	**3**	**3**	Terveydentilan ennakkotiedustelu yms. Ohjaajat ovat harjoitelleet tajuttoman pelastamista. *Hand of God tms.*
		Kurssilainen ei jaksa/kykene osallistumaan opetukseen, mutta pystyy itsenäiseen toimintaan	1	1	1	Terveydentilan ennakkotiedustelu. *Kurssilainen ohjataan rantaan ja arvioidaan suoriutuuko yksin kotiin/hoitoon. Tarvittaessa autetaan.*
		Ohjaaja huomaa kesken kurssin, ettei kykene tehtäviinsä	1	2	2	*Oma ilmoitus ja sijaisen nopea etsintä.* Mahdollisesti ohjaajia on kurssilla riittävästi ko. kurssipäivän loppuun viemiseen.
Tuuli, aallokko, ukkonen	Kaatuminen, salamanisku	Retki käy vaikeaksi ja jopa vaaralliseksi (**erit. ukkonen**!)	1	1-**3**	1-**3**	Vastuuohjaaja varmistaa sääennusteista etukäteen, sekä kurssin olosuhteista lähdetäänkö retkelle lainkaan.
Kalustossa/varusteissa puutteita	Välinerikko		1	2-	2-	Normaali kalustosta huolehtiminen.
Nesteen tai ravinnon vähäisyys, liian rasittava melontasuoritus, tai liian vähän taukoja	Uupuminen		2	1	2	Kurssilaisten toivotaan ottavan evästä, nestettä ja hattu mukaansa, lyhyt tauko n. tunnin välein, seurataan kurssilaisia ja kysytään taukotarvetta. *Taukojen pitäminen, kurssiohjelman keventäminen.*

Ohjaajien ennakoivat toimenpiteet ennen kurssipäiviä

Kurssilaisten enimmäismäärä on **12**. Varmistetaan ennalta, että sitoutuneita ohjaajia ja apuohjaajia on yhteensä niin paljon, että kurssilainen : ohjaaja –suhde on 5 : 1 tai pienempi.

Vastuuohjaaja asettaa matkapuhelimeensa, tablettiin sekä tietokoneeseensa linkit Ilmatieteen laitoksen, Forecan ja Norjan meteorologisen instituutin ennustesivuille, joilta voi nopeasti tarkistaa Tampereen paikallissään. 17.5.2016 nämä linkit olivat:

http://ilmatieteenlaitos.fi/saa/tampere
http://www.foreca.fi/Finland/Tampere
http://www.yr.no/place/Finland/Western_Finland/Tampere/hour_by_hour.html

Ohjaajien toimenpiteet kurssipäivinä ja aloittelijamelonta-iltana klo 12 ja 16 välillä

Vastuu- ja apuohjaajat lataavat vesillä käyttämänsä matkapuhelimet ja pakkaavat ne vesitiiviisti niin, että hätäpuhelut ovat aina mahdollisia rannasta tai vesiltä.

Vastuuohjaaja tarkistaa paikallissään kaikilta kolmelta y.o. ennustelinkiltä. Satama-altaasta EI lähdetä retkille, jos kaksi kolmesta ennusteesta sisältää kurssin aikana:

a) ukkosta salamointeineen (voidaan nopeasti suojautua vajaan jos ukkonen päällä), tai
b) 6 m/s tai enemmän tuulta lännen ja pohjoisen väliltä (olosuhteet kurssilaisille vaikeita)

Muuten vastuuohjaaja saa päättää ennusteen, havaittujen sääolosuhteiden (murtuuko aallokko, haittaako tuuli, sade tai sumu, jne) sekä kurssilaisten siihenastisen melontakokemuksen pohjalta, kuinka sen illan kurssiohjelma totutetaan.

Vastuu- ja apuohjaajilla oltava yhteisesti mukana: jokaisella pilli, 1 hinausköysi, 1 ladattu matkapuhelin vesitiiviisti pakattuna, retkellä lisäksi 1 puukko, 1 varamela ja 1 ensiapulaukku.

Kurssinaikaisia toimintaohjeita

Kurssin alussa varmistetaan uimataito kysymällä. Tiedustellaan mahdollista vaikuttavia sairauksia. Ohjaaja arvioi sairauden vaikutuksen ja tarvittaessa kieltää osallistumisen kurssille. Epävarmassa tilanteessa on parempi ettei osallistumista sallita.

Kajakkia valittaessa tarkastetaan, että mahdollisesti käytettävissä laipiottomissa kajakeissa (mm. Voyager) on kellukepalat, ja muissa kajakeissa lastiluukut ovat kiinni.

Kaatumisen varalle ohjaajat opastavat aukkopeitteen irrotuksen. Kurssilaiset harjoittelevat irrotuksen jo vajalla, kun kajakkia sovitetaan. Ennen vesille lähtöä varmistetaan että jokaisen aukkopeiton aukaisulenkki on näkyvillä ja aukkopeite esteettä avattavissa.

Kaikilla on oltava melontaliivit päällä ja oikein puettuina (myös haararemmi kiinnitettynä malleissa, joissa remmi on), kun ollaan vesillä.

Ohjaaja merkitsee vajakirjaan kurssin henkilölukumäärän, kun lähdetään vesille. Ohjaajat laskevat ryhmänsä kurssilaisten lukumäärän säännöllisesti vesillä.

Kajakkiin mennessä ja kajakista noustessa kaatumisia tapahtuu helposti. Ohjaajat avustavat ja kurssilaisia kehotetaan avustamaan toisiaan. Kurssilaisille näytetään ääni- ja melamerkit, joita kurssilla tullaan käyttämään. Suositus käytettävistä merkeistä on Kuvan 2 jälkeen.

Jos ukonilman välähdyksen ja jyrinän välillä on alle 10 sekunnin aika, rantaudutaan ja haetaan suojaa Vihurin vajasta tai muualta, esim. Kaupinojan saunalta (jos retkellä). Suojassa voidaan ukonilman ajan kerrata opittua, kertoa Vihurissa harrastettavista eri melontalajeista, kertoa melontaretkistä ja jokamiehenoikeuksista, tms.

Vesillä oltaessa jokainen kurssilainen on koko ajan vähintään yhden ohjaajan näkökentässä.

Ohjaajat pitävät huolta siitä, että jos kurssilaiset kaatuvat, he pääsevät myös ulos kajakista. Tarvittaessa ohjaaja tekee ns. Hand of God reskutuksen, tai vetää kurssilaisen pään pintaan

muilla keinoin, vaikka sukeltamalla pois kajakistaan (ks. toimintaohje onnettomuus- ja vahinkotilanteissa). Normaalisti kurssilainen ui rantaan ohjaajan neuvomaan, vähiten vaikeaan rantautumiskohtaan, tai ohjaaja pyytää kurssilaista tarttumaan takapään kantokahvaansa ja vetää kajakillaan hänet rannan lähelle. Toinen ohjaaja huolehtii kurssilaisen kajakista ja melasta. Rannassa kajakki tyhjennetään vedestä, ja tarvittaessa vaihdetaan kuiva vaatekerta. Muut ohjaajat kokoavat kurssilaiset odottamaan "lauttaan", kun ollaan ensimmäisen illan lenkillä satama-altaan ulkopuolella tai Tapatoran retkellä. Jos paripelastautumista on jo harjoiteltu, yritetään sitä rantaanmenon sijaan.

Kurssiohjelmaa muutetaan sääolojen mukaan. Jos olosuhteet ovat huonot (ks. sääennusteet yllä), muutetaan Tapatoran tms. retki aallokkoharjoitteluksi. Siinä kierretään aallonmurtaja ohjaajien kanssa (suositeltu kurssilainen - ohjaaja suhde 1:1), varoen ajautumista liian lähelle kivikkoista rantaa, ks. kuva 1. Veneiden säilytysrantaan voidaan samanaikaisesti suorittaa rantautumisharjoituksia, satama-altaassa voidaan kerrata melontatekniikoita, ja lopuksi voidaan kokeilla ohjattua pelastautumista tms. Vältetään rantautumista Rauhaniemen uimarantaan, paitsi kaatuneen melojan auttamiseksi, tai vakavamman hätätilanteen vuoksi.

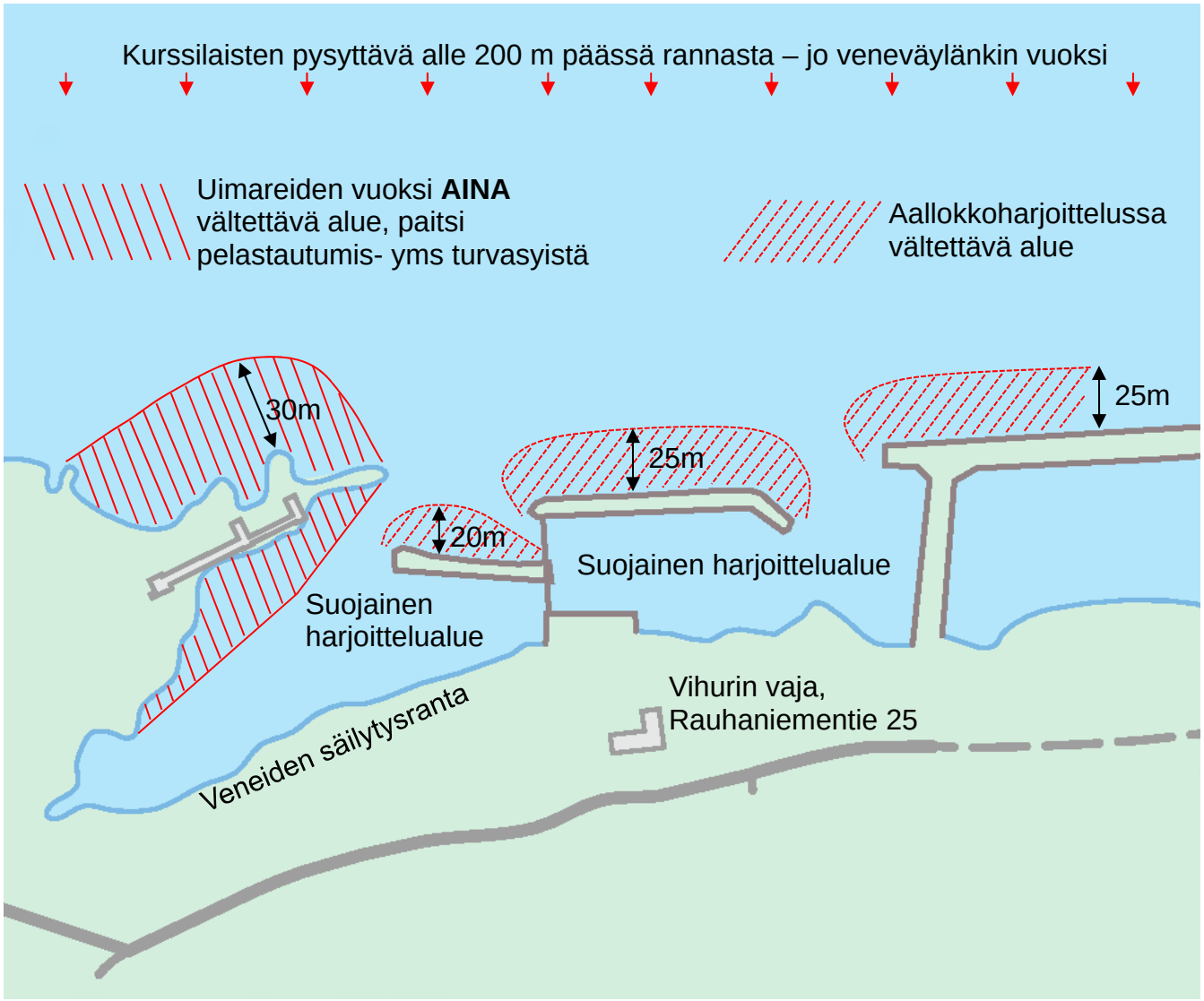

Kuva 1 Melonta-alueet Vihurin vajan läheisyydessä. Jos retki satama-alueen ulkopuolelle estyy tuulen tai ukkosriskin vuoksi, vaihtoehtoinen aallokkoharjoittelu on tehtävä riittävän kaukana rantalouhikoista.

Satama-altaan ulkopuolella melottaessa ryhmä pidetään yhdessä. Ryhmän kärjessä ja takana meloo ohjaaja. Edetään hitaimman melojan mukaan; kärjen ohjaajan on katsottava säännöllisesti taakseen ettei vauhti ole liian kova. Etäisyys rantaan on enintään 50 m.

Julkisille uimarannoille (ks. Kuva 2) rantautumista vältetään, ellei tämä ole välttämätöntä kaatuneen melojan auttamiseksi, tai vakavamman hätätilanteen vuoksi.

Tapatoran retkellä Kaupinojan jälkeen mahdollisesti oleva kalastusverkko voidaan tyypillisesti kiertää rannan puolelta. Ensimmäisenä melova ohjaaja tarkastaa tilanteen ja päättää reitistä. Jos verkko joudutaan ylittämään, on yksi ohjaajista koko ajan ylityspaikalla auttamassa tarvittaessa, esim. painamalla verkkoa alas ettei se tartu evään.

Lähestyttäessä Tapatoraa on n. 500 m ylitys, jonka aloituspaikka on vanhan punaisen mökin edustalta. Ylityksen keskivaiheilla on matalaa ja vaarana on meloa kiville. Tämä kerrotaan kurssilaisille ja kehotetaan seuraamaan ohjaajaa. Jos länsi- tai luodetuuli nostattaa aallokkoa, saareen päästään turvallisemmin kiertämällä Tapatoran lahti rantojen läheisyydessä pitäen 50 m turvaetäisyys rantaan mm. kivien välttämiseksi.

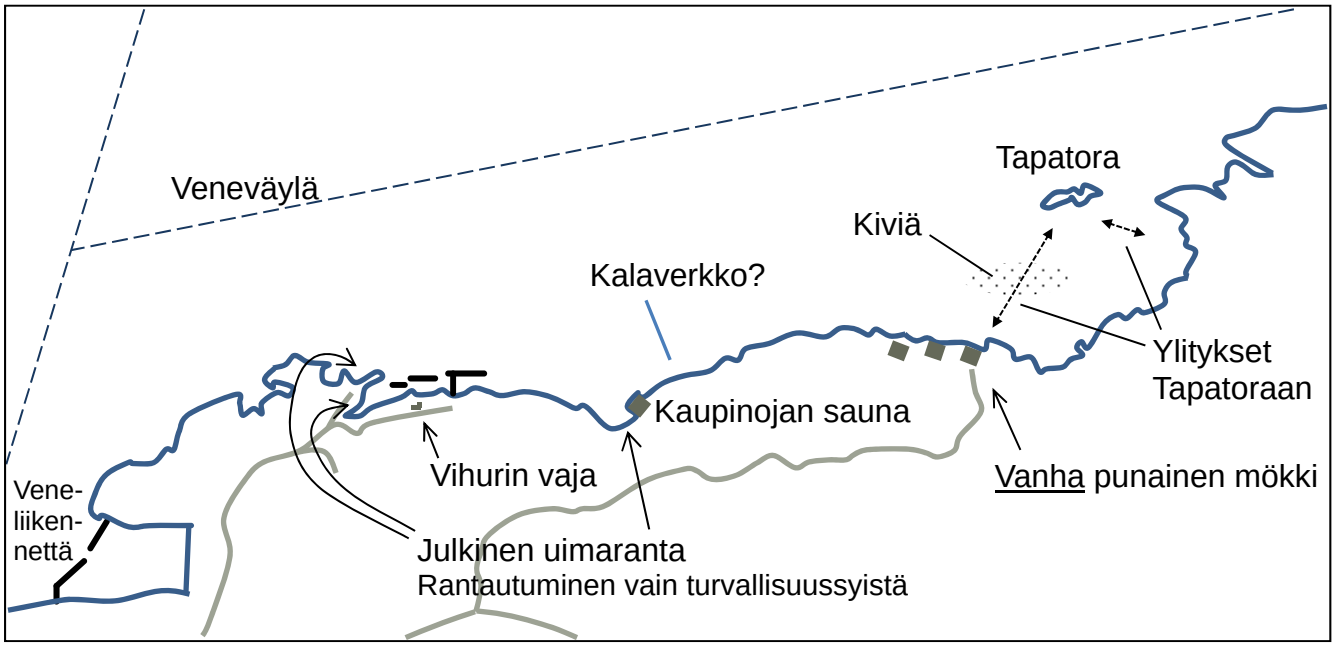

Kuva 2 Peruskurssin retkillä huomioitavia asioita

Kurssilaisten kanssa suositellaan käytettäväksi seuraavia perusmerkkejä:

- Pillin puhallus kerran = Huomio!
- Mela pystysuorassa näyttävästi = Tulkaa luo / saa tulla / reitti selvä
- Mela poikittain pään päällä = Seis / älkää tulko

Onnettomuuskirjanpito ja läheltä piti –tilanteiden raportointi

Onnettomuuden tai vakavan läheltä piti -tilanteen jälkeen täytetään läheltä piti raportti, ks Liite 4. Raportissa kerrotaan, mitä tapahtui ja milloin. Kurssilainen ja vastuuohjaaja allekirjoittavat raportin. Raportti toimitetaan johtokunnalle kun turvallisuusvastaava on kommentoinut sen.

Kajakin kaatuminen ilman vakavia seurauksia on kursseilla tavallista, eikä edellytä raporttia.